Poštnina plačana v gotovini. Posamezna številka 1.25 Din.

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326. Podružnice: Ljubljana VII, Zadružni dom — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Del. dom. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za inozemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socijalne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust. Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 87. Sobota, 29. oktobra 1932. Leto VII.

Društvo narodov opominja svetovno gospodarsko konferenco.

Društvo narodov je prepričano, da se dajo resni problemi, ki jih je povzročila kriza, odpraviti samo z dejanskim in neodložljivim sodelovanjem vseh dežel tako glede izmenjave blaga kakor tudi glede financ.
cije, ki bodo omogočile, da se zopet prične gospodarsko delovanje na podlagi skupnih načrtov.

Dalje:

Resolucija, ki jo je stavila delavska skupina na seji mednarodnega urada dela zahteva: Takoj naj se napravi lista velikih mednarodnih javnih del in zagotovi takoj njih financiranje in izvedba. Vse države morajo sodelovati v svrho ureditve splošnih valutnih in kreditnih problemov ter ustvariti podlago za mednarodni valutni sistem z neobhodno potrebno stabilnostjo. Prouče se naj problemi produkcije in izmenjave ob sodelovanju delegatov delodajalskih in delavskih organizacij, da se zedinijo s praktičnim delom za mednarodne konven-

•

Tako priporoča druga komisija 13. zasedanja Društva narodov potentatom, ki bodo zborovali na londonski svetovni gospodarski konferenci.

Konferenca se ne bo vršila v področju Društva narodov. To, tako meni svetovni proletarijat, je pač zadnji opomin. Če ne bo uspeha, potem ni — volje!

Mussolini fantazira o bodočnosti fašizma.

Toda zaman vsi upi.

Mussolini je dne 25. t. m. govoril v Milanu o bodočnosti fašizma. V desetih letih bo vsa Evropa fašistična ali pa fašizirana, ker se prepad sedanje civilizacije ne more drugače premostiti kakor z naukom in modrostjo Rima. Morda bo potrebnih še trideset let, da se duša narodov utrdi in potem bomo s krvjo pridobljene uspehe izročili svoji mladini, da se bori za boljšo bodočnost naroda...

Mussolini pozablja, da je današnjih razmer kriv gospodarski sistem. Italijanski fašizem sistema ni odpravil, marveč ga sankcioniral in izkoriščani del človeštva spravil še bolj v odvisnost in pod nadzorstvo državne uprave. Mussolini torej ne zdravi rane, marveč jo še razglablja, zato njegov fašizem ne more imeti trajnega kulturnega in še manj socialnega pomena. Fašizem je bil v Italiji mogoč, ker je italijanski narod siromašen in lahkoveren.

Herriot demokrat in pacifist.

Herriot pravi, da je ostal to, kar je bil.

V nekem govoru je Herriot poudaril, da je demokrat in pacifist. Zna ceniti varnost Francije in varnost Francije je tudi jamstvo za svobodo mnogih drugih držav. Danes je sprava med narodi glavna naloga vsakega državnika.

Da bi bili demokrati in pacifisti tudi vsi, ki pravijo, da so s Herriotom!

Skupščina Delavske zbornice.

V nedeljo, dne 30. t. m., se vrši po dolgih treh letih zopet enkrat skupščina Delavske zbornice. Zakon o zaščiti delavcev, ki je dal Delavske zbornice, je določil tudi njih avtonomijo, svobodne volitve in zborovanja. A to se ni izvršilo. Zato zahtevamo volitve. Klub Strokovne komisije v Delavski zbornici bo postavil to zahtevo tudi v skupščini.

Trboveljska pripravlja nov udarec!

Pred redukcijo kopačev.

To, kar se še ni zgodilo nikdar in kar bi noben človek pričakovati ne mogel, to se namerava sedaj izvesti pri TPD. Ali ni še dovolj gorja, ki ga mora prenašati naše rudarsko delavstvo zadnja leta? Ne, ni ga še dovolj! Trboveljska premogokopna družba namerava v zvrhan napolnjen vrč trpljenja svojih pridnih rudarjev doliti še nekaj bridkosti s tem, da namerava izvesti tako zvano transfuzijo delovne sile, t. j. da bo postopoma odpustila iz službe vse starejše rudarje-kopače in jih nadomestila z mlajšimi in cenejšimi delovnimi silami.

Zaenkrat je ta zamenjava odrejena samo za rudnik Hrastnik-Ojstro, kjer se misli na ta način zamenjati v teku enega leta 200 rudarjev-kopačev. To bo seveda družba izvršila v vsem revirju, samo da zaradi razburjenja delavstva in ogorčenja vse naše javnosti ne pove, da bo isto izvršila tudi v vseh ostalih rudnikih.

Kako grozen bo ta udarec, če ga bo družba izvedla, je razvidno iz tega, da bi pri tej redukciji prišli predvsem vpoštev rudarji v starosti od 40 do 50 let, družinski očetje z še nedoraslimi otroci, ki še nimajo dovolj službenih let za upokojitev. Saj je znano, da je družba tekom zadnjih let reducirala poleg mlajših, tudi vse starejše rudarje, kateri so po večini bili upokojeni, veliko število njih pa ni bilo upokojenih in so tako prišli ob vse pravice do pokojnine.

Za danes samo toliko, ker še vedno upamo, da si bo dala TPD vendar nekaj dopovedati. Ako bi pa to ne bil slučaj, potem se bodo pač morali podvzeti vsi koraki in vsa sredstva, da se ta nakana družbe prepreči. Mi nočemo sporov z družbo, niti je ne izzivamo ali, če bo pa ona trdovratna, potem pa naj bo prepričana, da se bomo znali boriti. Gre zopet za življenje ne samo prizadetih rudarjev, temveč tisočev in tisočev nedolžnih bitij, ki bi bila s tem zapisana lakoti in poginu.

Imenovanje komisarja za Prusijo — zakonito

Na obe plati prav.

Baron Papen je dne 20. julija t. l. prusko Braunovo vlado odstavil ter imenoval sebe za komisarja. Njegove posle je opravljal poseben uradnik. Pruska vlada, predvsem socialnodemokratični člani (Braun in Severing) ter centrumaši so se proti ukrepu gospoda barona pritožili na državno sodišče v Lipskem. Dne 25. t. m. je sodišče izreklo svojo sodbo, s katero odobrava ukrep kanclerja ter pristavlja obenem, da pa kljub temu bivša pruska vlada še dalje zastopa Prusijo v državnem zboru, v državnem svetu in v pruskem deželnem zboru.

Razsodba je torej dvolična, ker odobrava ukrep kanclerja, na drugi strani pa pušča bivšim parlamentarnim pruskim ministrom vse pravice, ki izhajajo iz njih politično upravne misije. Seveda ostanejo obenem vsi kanclerjevi upravni ukrepi glede imenovanja uradništva v veljavi. Kljub temu pa ne more biti kanclerju razsodba všeč, ker je za njegove nakane prav državni svet najvažnejša korporacija, v kateri bodo pa še nadalje zastopali Prusijo Braun, Severing in tovariši. Razsodba se opira na § 48 nemške ustave, da sme v nujni sili napravljati državna oblast absolutistične ukrepe. A to je ravno vprašanje, če je bila v tem primeru zadeva res nujna.

Pruska bivša vlada se je sestala na sejo, da zavzame stališče k razsodbi, dasi je to končna odločba.

•

Bivša pruska vlada hoče vršiti svoj mandat dalje.

Ministrski predsednik dr. Braun (soc. dem.) je sklical člane bivše pruske vlade na sejo. V smislu razsodbe najvišjega državnega sodišča v Lipskem, smatrajo vsi člani vlade, da so opravičeni dalje vršiti svoje posle in se jim mora prusko uradništvo pokoravati. Delavstvo je ob tej priliki priredilo večje manifestacije pred palačo, v kateri se je vršila seja.

Državna vlada z razsodbo v Lipskem moralno ni pridobila, pač pa ji ta utegne pri volitvah, ker je dejansko poraz, škodovati. Nikakor se pa vprašanje Prusije ne bo moglo definitivno rešiti že pred volitvami. Kancler Papen utegne doživeti z volitvami in po volitvah občutnega — mačka za svojo absolutistično pohlepnost v interesu kapitala in reakcije. Dr. Braun bo interveniral pri Hindenburgu, da se razveljavi odredba z dne 20. julija t. l., s katero je bila pruska vlada odstavljena.

Razorožitveni načrt Francije.

Paul Boncour predlaga znižanje vojaške službe.

O novem francoskem razorožitvenem načrtu se razpravlja že dalje časa, ne da bi bila objavljena njega vsebina. Francoski načrt baje določa devetmesečno službovanje namesto dvanajstmesečnega, dalje redukcijo divizij od dvajset na dvanajst. Da se pa ne oslabi vojaška moč, se misli na sistem milice in večje število rezervistov. Namen je torej samo ta, **da se stroški za vojsko znižajo.**

Prihodnja številka našega lista izide vsled praznika, 1. novembra, v ponedeljek, dne 31. oktobra 1932.

Vsa pota vodijo na svetovno gospodarsko konferenco!

Napisal V. Schevenels, generalni tajnik mednarodne strokovne zveze.

Končno je sklicana svetovna gospodarska konferenca v začetku prihodnjega leta v London. Čeprav je to konferenco zahtevalo Društvo narodov na predlog mednarodnega urada dela, se je vendar posrečilo nasprotnikom Ženeve, da se bo konferenca vršila izven področja Društva narodov in daleč od Ženeve in mednarodnega urada dela. Delavstvo vsega sveta mora ta uspeh »visoke diplomacije« le obžalovati in obsojati!

Kriva je tudi visoka diplomacija, da še vedno ni odločeno, ali bo mednarodni urad dela in z njim mednarodno delavstvo sploh zastopan na londonski konferenci ali ne. Ipak je mednarodna strokovna zveza že pred meseci očrtala smernice, po katerih naj bi se razna vprašanja na konferenci obravnavala kakor tudi opozorila, da manjka za konferenco popolnega dobrega načrta, kar utegne prav resno celo konferenco ogrožati.

Kaj nastane, če se hoče izogniti Ženevi, se je prav jasno pokazalo zadnje dni s sklicavanjem konference štirih velesil glede razorožitvenega vprašanja. To pomeni ponovno oživitev tajne diplomacije, odrivanje malih držav, katerim je večinoma razorožitev — bodisi vojaška ali gospodarska — nesorazmerno resnejša zadeva kakor velesilam, splošno povečanje nezaupanja, pospeševanje one »ravnotežne politike«, ki je Evropo zopet in zopet pognala v vojno.

Ali se je morda treba izogibati Ženevi, ker se izven »težkopadnega aparata Društva narodov« v direktnem stiku z deželami lažje dosežejo boljši »delni rezultati«? Ali so bile morda na primer lausannska, ottavska in konferenca v Stresi posebno ugodna znamenja in preddela za svetovno gospodarsko konferenco?

Nasprotno! Ker še tudi danes — zaradi odrivanja Društva narodov in mednarodnega urada dela — ni napravljen za londonsko konferenco ne dnevni red ne celotni načrt, morajo priprave, ki so izvršene za londonsko konferenco izven Ženeve, nje delo samo ovirati. S tega stališča je treba dejstva precenjevati, ko se bo v svrho priprave londonske konference konec tega meseca sestala vpostavljena komisija ekspertov, da določi definitivni delovni načrt konferenci.

Vse misli in nade se sučejo okoli svetovne gospodarske konference. Če odreče londonska konferenca, **tedaj ne bo padala odgovornost na Ženevo, temveč na one, ki jasno in soglasno odklanjajo nasvete Ženeve še s tem, da nočejo niti zborovati v Ženevi!** Prerokovanje se bo potem izpolnilo, ki ga je izrekel konservativni delegat konservativne vlade na zadnjem zasedanju Društva narodov, ki pravi, **da bo svet padel v razvoju za petdeset let nazaj, če londonska konferenca ne bo uspela!**

Kaj naj pomenijo izven Ženeve se vršeče konference za izven Ženeve se vršečo svetovno gospodarsko konferenco?

Lausannska konferenca se je poleg reparacijskega vprašanja nekoliko pobavila tudi »s potrebnimi ukrepi v svrho odprave gospodarskih in finančnih težkoč, ki so povzročile svetovno gospodarsko krizo in jo

morejo tudi podaljšati.« Povdarjali so na konferenci obenem razen finančno-političnih vprašanj tudi odpravo prepovedi uvoza, omejitev uvoza, kontingentiranje in »druge trgovinske ovire«. **S tem je konferenca spravila v ospredje carinsko vprašanje,** ono carinsko vprašanje, **ki po vplivih, ki so izven Ženeve,** ne pride niti na dnevni red svetovne gospodarske konference, kakor sedaj kaže.

Ottava: »Po mojem mnenju«, tako je rekel nedavno Henderson v intervievu, »je **bila naloga bodoče svetovne gospodarske konference s potekom in rešitvami v Ottavi neizmerno otežkočena.**« Na britskem kongresu strokovnih organizacij je predsednik Bromley izrecno ugotovil, da »naj bodo rezultati dogovorov v Ottavi kakršnikoli, vendar so le prehodnega pomena.« Krparija! Valutno vprašanje je ostalo v Ottavi popolnoma nedotaknjeno; konferenca je žal samo podčrtavala nujnost **mednarodne akcije** v svrho stabilizacije cen (kar je bilo tudi predvsem povod za sklicanje svetovne gospodarske konference). Torej: Taka je cela inicijativa svetovne gospodarske konference!

(Konec prihodnjič.)

Doma in po svetu.

Dve okrožnici o varčevanju v občinah. Finančno ministrstvo je izdalo dve okrožnici, ki opozarjata občine, da morajo omejiti izdatke na minimum ter obenem regulirati davščine v smeri olajšave zaradi težkega gospodarskega položaja. Bojimo se, da bodo občine po teh navodilih preveč strigle socialno-politične in občekoristne izdatke. Odborniki, ki so še v posameznih občinah, naj na to nekoliko pazijo.

Bolgarski delegati so zapustili balkansko konferenco v Bukarešti. Bolgarski delegati so predlagali, da se odgodi obravnavanje balkanskega pakta do prihodnje konference, da se med tem časom zedinijo razni narodni odbori glede manjšinskega vprašanja. Konferenca je ta predlog odklonila in bolgarski delegati so zapustili konferenco. Vsi ostali delegati so dne 25. t. m. sprejeli predlagani osnutek balkanskega pakta.

Zanimivo, a neresno. Pavelić je prodal Dalmacijo fašistom. Sklenil je pogodbo z njimi in že odpotoval v Rim, da pogodbo podpiše. Ker je Perčec prodal Dalmacijo, je za to prejel italijanski denar. Tako poroča belgrajsko »Vreme«. Zdi se nam, da emigrant Perčec že potrebuje denar in da Italija plača ljudi, o katerih misli, da bo imela od njih korist. Glavni namen Italije pa je pri vsem tem, da doseže ugodne gospodarske odnošaje z Jugoslavijo. Če se v tem oziru doseže sporazum med obema državama, potem bo Perčeceva kupčija brez pomena.

V tovarni elektrod na Javorniku je bilo zopet odpuščenih okoli 50 delavcev zaradi pomanjkanja naročil. Nekatere rodbine so s temi odpusti še prav posebno prizadete.

»JU-NA-O«, nova organizacija nacionalistov. Organizacije nacionalistov so nam že znane, celo preveč dobre spomine so nam zapustile... Nekaj let je bil mir in se je »nacionalizem« gojil na druge načine. Zdaj imamo pa spet organizirane nacionaliste; kratica organizacije je »JU-NA-O«: zlogi, ki smo jih bili navajeni že pred leti, samo malo zaobrnjeni in pomešani so. Pravi naslov pa je: Ujedinjena Jugoslovanska Nacionalna Omladina. Sedež bo menda v Zagrebu, glavno glasilo pa je 14 dnevnik »Jugoslovenski glas«, ki tudi izhaja v Zagrebu. Med seboj se imenujejo »četnici«. Vodje so pa sledeči: vrhovni čelnik je vojvoda Kosta Pečanac, sivolasi iniciator znanega topličkega ustanka in — kakor pišejo »JU-NA-O«-vci — »div-junak«; namestnik vrhovnega čelnika je Mihajlo Kovačević, šef arhive Narodne skupščine. Prvi tajnik je Danilo D. Škorić, književnik iz Beograda; drugi tajnik Ivan Škrinjar, bančni uradnik iz Zagreba. Člani direktorija pa so: Vlajko Dragović, priv. uradnik; Starislav D. Lazić, uradnik beograjske občine; Vinko Poklečki, privatni uradnik iz Osijeka; Milivoje Ivanović, uradnik min. šuma i ruda iz Beograda in v vodstvu je tudi znani urednik »Jugoslovenskega Lloyda« Ivan Malinar. — 4. številka »Jugoslovenskega Glasa« z dne 15. t. m. prinaša životopise vseh teh predstavnikov »JU-NA-O« in iz teh vidimo, da so bili ti predstavniki že nekoč vodje in čelniki »OR-JU-NE« in se »hoče ter želi Vlajko Dragović poleg dobljenih ran v Trbovljah ponovno žrtvovati za našo vzvišeno stvar.« Toliko po njih zgoraj označenem glasilu.

Vprašanje na »Slovenca«. V zadnjem času ljubljanski »Slovenec« meče ogenj in strelo na Španijo in Mehiko, kjer so sklenili, da se zapleni velika cerkvena imovina. Povsod so bili to sklepi parlamentov in ljudskih zastopstev, pa »Slovenec« vendar rohni. Bi bilo boljše, če bi Slovenec malo objektivno razložil, kako so ta premoženja nastala in kako je Cerkev prišla do njih. Če boste to storili, boste kmalu uvideli. kdo je to premoženje pravzaprav zaplenil in naplenil.

Nedosežena poravnava. Beograjska »Ujedinjena banka«, ki je že pred osmimi leti napovedala stečaj, bi se imela te dni z upniki poravnati, do česar pa ni prišlo. Vlagatelji, ki so deponirali v banki nad 7 milijonov dinarjev, so podvzeli akcijo, da se člani bivšega upravnega odbora banke izroče sodišču. Tako je prav.

Pisatelj Fran Milčinski je te dni umrl v Ljubljani. Milčinski je bil pisatelj svoje vrste. Ljubek, detinski in iskren. Po poklicu je bil Milčinski sodnik ter je pred vpokojitvijo vodil ljubljansko mladinsko sodišče. Pozneje je imel tudi advokaturo. Večina njegovih spisov je satirično humorističnega značaja. Večkrat je predaval tudi po radiu iz svojih spisov.

Prof. Anton Funtek je minuli teden umrl v Ljubljani. Prof. Funtek je bil prvotno učitelj na ljudski, pozneje na meščanski šoli in končno profesor na učiteljišču. Funtek je malo pisateljeval, bil je več let urednik uradnih listov. Najpomembnejši pa je z ozirom na jezikovno delovanje. On je bil učenec Levstika, Cimpermana in Levca. Silno mnogo prevodov iz raznih jezikov je jezikovno pregledal in očistil napak. V tem pogledu spada med najodličnejše kulturne delavce. Politično se ni udejstvoval.

Umrl je v Ljubljani vseučiliščni profesor dr. Karl Hinterlechner. Pokojnik je študiral prirodoslovje in je promoviral iz mineralogije. Rojen Ljubljančan, je študiral na vseučilišču na Dunaju. Potem je bil asistent na nemški tehniki v Brnu. Leta 1900 je bil nastavljen v dunajskem državnem geološkem zavodu. Leta 1918 je bil na Dunaju odpuščen in je v Ljubljani organiziral mineraloški institut.

Psiček ustavil brzovlak v Karlovcu. Pretekli teden so doživeli na kolodvoru v Karlovcu prav razburljiv dogodek ob odhodu brzovlaka, ki je vozil iz Sušaka proti Zagrebu. S tem brzovlakom se je vozil tudi nek bogat Nemec iz Reicha, ki je imel s seboj majhnega kužka, ter se je med postankom na peronu sprehajal s svojim kužkom. Naenkrat pa se je začel brzovlak pomikati in vlakovodja je potnika poklical, naj hitro vstopi, če se hoče odpeljati. Nemški potnik je klical kužka, a ta ni maral ubogati, ampak je tekel proti drugemu vlaku pod vagone. Začela je razburljiva dirka za psičkom, potnik je mahal, naj vlak ustavi, a službujoči uradnik tega ni pustil, kužek pa vedno dalje pod druge vagone. Slednjič je vendar potnik pustil kužka, skočil na vagon, a tedaj je že začel tudi kužek milo cviliti in leteti za brzovlakom. Nemški potnik je zopet mahal in klical, da bi vlak ustavili, bilo pa je seveda zaman. To pa nemškega potnika ni uplašilo, ampak je naenkrat potegnil zasilno zavoro, s čemur se je brzovlak avtomatično ustavil in nemški potnik si je lahko mirno odnesel cvilečega psička v vagone. Potem pa je začelo prerekanje med sprevodnikom in potnikom, ker slednji ni hotel plačati predpisane takse Din 500.— in so ga nato v Zagrebu pri izstopu izročili tamošnji železniški oblasti.

Popa so ubili. Na cesti proti Podgorici v Črni gori so blizu vasi Ožega našli na surov način ubitega popa Popovića. Gre najbrž za umor iz maščevalnosti.

*

Delavski dom v Simmeringu, ki je bil po znanem krvavem spopadu med nacijonalnimi socijalisti in socijalnimi demokrati zapečaten, je bil 26. oktobra zopet otvorjen.

Kmečka akcija na Poljskem. Med poljskimi kmeti je v teku obširna propaganda, in sicer v svrho, naj bi kmeti nobenih pridelkov več ne vozili v mesta, da na ta način protestirajo proti visokim davčnim bremenom.

Politična razcepljenost v Nemčiji. V berlinskem volilnem okraju Potsdam II. je bilo vloženih za volitve v bodoči državni zbor nič manj kakor 32 kandidatnih list. — Lepi izgledi to niso za politično ozdravljenje Nemčije.

V današnji številki našega lista smo pričeli priobčevati zapiske vojnega ujetnika

„Vzbesneli elementi“

od znanega delavskega pisatelja Iv. Vuka.

Je to resnično doživetje slovenskega vojaka v svetovni vojni, ki nam v živih slikah prikazuje prve dni bojev na ruski fronti, razgali vojno klanje z vsemi svojimi grozotami in opisuje življenje in trpljenje vojnih ujetnikov v Rusiji.

Prepričani smo, da bo tudi ta podlistek ustrezal našim cenj. naročnikom in čitateljem, zato prosimo, da opozorijo na izhajanje tega podlistka v »Delavski Politiki« svoje prijatelje in znance.

Pridobivajte »Delavski Politiki« novih naročnikov!

Zimsko blago

kupite najbolje in poceni samo v

J. Trpinovem bazarju

Iv. Vuk:

Vzbesneli elementi

(Iz najdenih zapiskov vojnega ujetnika)

— Halleyeva repatica 1910 je svetila tisti večer posebno lepo. Magdalena je stala pri meni in prsti njene roke so bili na dlani moje roke.

»Kakor ognjeno šilo je tista krivuljasta črta,« je dejala. »Kakor ognjeno šilo, ki grozi prebosti krivični svet z drobnim vbodljajem, a zato smrtnonosnejšim.«

»Če je napočil njegov čas, da bo preboden, se naj zgodi,« je djal zraven stoječi opazovalec. »Zaslužil je že...

Pogledal sem ga in njegove oči so se svetile, kakor rep repatice.

»Če to zmore,« sem rekel smehljaje. »Zakaj dim dirjajočega vlaka, tudi temu zvezdnemu repu podoben, tega ne zmore. Ker dim je kakor iluzija, ki se pojavi v močno razvneti substanci, šine v noč, preteča vsa, v dolgi črti, ter se zgublja v nič.«

Nekdo za menoj pa je djal:

»Lepa je iluzija, ko se pojavi. In če tudi zgine v nič, ostane občutek dogodka, njenega pojava. Glejte repatico! Svetla je njena glava gledajoča na zemljo. Glejte, kako pomemben, rekel bi, apostolski je njen vid... Njen rep pa kakor cesta, še vsa nedotaknjena, kakor ledina, dosedaj še nerazorana...«

Zraven stoječi se je nasmejal. Pljunil je na cesto in odšel.

Ko sva šla z Magdaleno domov, je bila molčeča. Samo prste njene roke sem čutil v nemiru.

»Zdi se mi,« je rekla, ko sva se poslovila, »kakor da je do najine sreče dolga pot.«

»Zakaj dolga, Magdalena? Tu sva, v enem mestu živiva.«

Ona pa je govorila, kakor bi me ne slišala:

»In pojavila se je sreča najina kakor iluzija, da izgine v nič«...

— — — — — — — — — — — — — — — —

Takrat mi je bilo štiriindvajset let.....

*

Tiste dni smo taborili na Galicijskih poljanah. Šotori so bili postavljeni in puške v piramidah.

Kosilo se je kuhalo.

Raz jasnega neba je sijalo sonce in njegovi žarki so tipali obraz in vrat, kakor z žerjavico. Zakaj v koledarju je bilo zapisano: Avgust.

Tedaj je nekdo vzkliknil:

»Da sem bog, zagrnil bi za trenotek sonce, da se mi ohladi kosilo.« —

Dogaja se včasih, da se kakšna želja, ki je sicer neizvršljiva, vendar izvrši. Ravno je bilo dano povelje, da se deli kosilo. Vstali smo, odvezali jedilne čaše in se uvrstili v red. Zakaj disciplina je veljala tudi pri delitvi kosila.

»Kakšna je to svetloba,« je vzkliknil nekdo iz tisočih, ki smo stali tam.« Soncu manjka kuriva.«

Gledali smo v nebo, k soncu. Bliščalo je, a ne kakor navadno. Dalo se je gledati.

In nekdo je vzkriknil z glasom, ki je hotel biti dovtipen, a je bila v njem groza.

»Sonce nam hočejo snesti!

Glejte, kako ga nekaj Nepoznanega golta! Dobro četrtino ga je že pojedenega.«

»Sončni mrk,« so rekli jeziki mnogih mrmraje. Da.

Bil je to sončni mrk, viden v Galiciji, kakor je bilo zapisano, eden do sedaj največjih sončnih mrkov.

Vroče je sicer bilo še vedno, a sonce je bilo deloma, skoro do polovice, zagrnjeno.

In tisti, ki je želel biti bog, da bi ga zagrnil, je dejal:

»Zgodilo se je! Kosilo si ohladim.«

Pogledal sem ga natančneje.

In ko sem ga zagledal, se mi je nenadoma, kakor priklicno, pojavil v možganih tisti večer pred štirimi leti, ko smo gledali repatico. In zdelo se mi je, da slišim besede:

»Če je napočil čas, da bo preboden, naj se zgodi. Zaslužil je že.«

Moje oči so se srečale z njegovimi in videl sem, da se svetijo kakor rep repatice...

Ob dveh ponoči je izšel zadnji četrt, podoben že bolj zadnjemu krajcu.

Podrli smo šotore in opasali tornistre na ramena.

Stali smo v vrstah, štiristopno in cevi pušk, v katerih je prežal svinec, obložen z jekleno skorjo, so molele iznad glav.

(Dalje prihodnjič.)

Naročniki, pozor!

Današnji številki smo priložili poštne položnice ter prosimo vse one p. n. naročnike, ki so v zaostanku z naročnino, da isto nemudoma poravnajo, ker le na ta način bomo v stanu, naš list vzdrževati in ga tudi redno dostavljati. — Vse one pa, ki so naročnino že poravnali, prosimo, da si poštne položnice shranijo in jih porabijo prihodnjič. — Uprava.

Belgijski parlament razpuščen. Vlada je belgijski parlament razpustila dne 25. t. m. Volitve se bodo vršile dne 27. novembra t. l. za poslansko zbornico, za pokrajinske zbornice pa dne 4. decembra. Sklicana bo nova zbornica dne 20. decembra t. l.

Ljubljana.

REPERTOAR

ljubljanskega delavskega odra »Svobode«.

Nedelja, dne 30. oktobra 1932 ob pol 9. uri zvečer: **Dobri vojak Švejk poseže v svetovno vojno.** — Znižane cene.

Dvorana Delavske zbornice.

Vsak zaveden delavec mora biti stalni posetnik predstav delavskega odra!

»Švejk.« Dogodivščina dobrega vojaka »Švejka« je po Haškovem romanu »Švejk«, po »Prašvejku«, z uporabo dramatizacije Hansa Reimanna in Maxa Broda ter gledaliških fragmentov o »Švejku« priredil in zbral v novo, satirično igro »Dobri vojak Švejk poseže v svetovno vojno« režiser »Delavskega odra« Ferdo Delak. S to predstavo je »Delavski oder« dosegel velikanski uspeh. Dve dosedanji predstavi sta bili razprodani in je mnogo ljudi moralo oditi brez vstopnic. Ker je pa važno, da si vsak delavec to predstavo ogleda, se je vodstvo odra odločilo, da kljub ogromnim režijskim stroškom, katere »Švejk« zahteva, za tretjo predstavo cene zniža. Najdražja vstopnica stane 10 dinarjev. Sodelujejo vsi člani »Delavskega odra«, delavska godba »Zarja« in ves tehnični aparat. Diapozitive je izdelal slikar Ljubivoj Ravnikar, radio napeljavo pa je oskrbel »Radio Ljubljana«. — V nedeljo ob pol 9. uri zvečer vsi v gledališko dvorano Delavske zbornice k »Švejku«.

Letošnja predavanja prirodoslovne sekcije. Prirodoslovna sekcija Muzejskega društva se je odločila uvesti letos prvič dve seriji predavanj, in sicer eno poljudnoznanstvenih (s skioptičnimi slikami), drugo bolj strokovnih. Poljudnoznanstvena predavanja bodo po možnosti iz vseh področij širšega prirodoslovja, tako biološka, zoološka, botanična, fizikalna, potopisna, paleontološka, antropološka, pa tudi iz področja medicine in porabne tehnike. Dosedaj so nam obljubili sodelovanje za obe seriji predavanj gg. prim. dr. Meršol (O malariji v ljubljanski okolici), dr. Pajnič (O prilagoditvi alpskih rastlin na obisk žuželk), dr. Čermelj (O vesoljstvu), dr. Grošelj (O razvoju življenja), dr. Reya (O napovedi vremena), dr. Rakovec (O diluvijalnih nosorogih s posebnim ozirom na letos najdene ostanke) in dr. Škerlj (Potovanje po Norveški). Strokovna predavanja se bodo vršila, kakor doslej, v predavalnici mineraloškega instituta in so vabljeni in dobrodošli vsi, ki se zanje zanimajo. K tem predavanjem bo vstop prost. Poljudnoznanstvena predavanja (s skioptičnimi slikami) bodo predvidoma ob petkih v presledkih štirih tednov v dvorani Delavske zbornice. Radi kritja stroškov se bo pobirala nizka vstopnina. Natančneje bomo še poročali. — Letos je imel prvo strokovno predavanje v petek, 28. t. m. ob 18. uri na univerzi g. dr. Škerlj, in sicer o uplivu klimatičnih prilik na spolno dozorevanje žene. O tem problemu je poročal g. Škerlj že v Berlinu pred Berliner Anthropologische Gesellschaft. Njegov referat je bil sedaj še razširjen z novimi opazovanji iz Norveške, kjer je predavatelj nabral mnogo zanimivega gradiva.

Trbovlje.

Vprizoritev »Hlapca Jerneja«. V nedeljo, dne 30. oktobra t. l. priredi v dvorani Delavskega doma v Trbovljah dramski odsek trboveljske »Svobode« kolektivno dramo: »Hlapec Jernej in njegova pravica«. — Začetek predstave ob 4. uri popoldne. Za vprizoritev vlada že danes med našim delavstvom veliko zanimanje, ker je med njimi mnogo Jernejev, ki iščejo svojo pravico. Dolžnost vseh Jernejev je, da si to novo proletarsko odersko umetnost pogledajo.

Č. V.

Mariborska arhitektura.

Nekaj besed o novejši mariborski arhitekturi in o njenih ustvariteljih.

V Sloveniji imamo sposobnih arhitektov brez dvoma toliko, da nam ne bi bilo treba po Mariboru toliko grešiti.

Kamorkoli človek gleda po mestu, ima vtis, da se dela po mili volji tega laika, onega denarnika, tretjega hišnega posestnika in naslednjega lastnika parcel itd. itd. Dejstvo je, da imajo neodgovorni elementi besedo in prste vmes tam, kjer jih ne bi smeli imeti.

Naj samo naštejemo kratek pregled trofej, s katerimi bi lahko okrasili stene gradbenega urada:

Novost v našem mestu je zgradba »promenade« na desnem bregu Drave. To je eksperiment, ki bi bil moral izostati. Ta zgradba je krona neokusnosti, s katero si je neko tukajšnje olepševalno društvo postavilo svoj spomenik. Med oba ogromna in veličastna mostova in nad mogočno Dravo bi se moralo postaviti kaj monumentalnejšega nego običajni zasilni obrežni zid, ki nima pravzaprav nobenega pravega pomena in ki ni nikomur potreben. »Promenada« nima nikakega pravega dostopa in je slejkoprej mrtev objekt brez frekvence prometa.

Ta načrt bi bilo treba z arhitektonskega vidika (sicer si ne moremo misliti, zakaj bi imelo olepševalno društvo prste vmes) odkloniti takoj, ko se je pojavil. Upravičeno se vpraša lahko vsak mestni prebivalec, kako je sploh mogoče na tak način kvariti izgled najlepših delov našega, dosedaj še lepega mesta in tako prav po nepotrebnem razmetavati težko prislužen ljudski denar.

Drugi biser je »moderno« barvanje hiš po mestu, ki ima sicer v Mariboru svojo mično in zaključno zgodovino.

Nek bivši gradbeni organ je pred leti poslal svojega eksponenta v Nemčijo, da se isti tamkaj navžije arhitektonskih lepot. K nesreči pa se je ta eksponent navdušil za nekaj, kar ni lepo in je prinesel s seboj brezosebni kolos, pobarvan s tujimi neokusnimi barvami in ga postavil neusmiljeno poleg starega pokopališča v strah in trepet vsem nemirnim dušam. S temi oranžnimi, rdečimi in rumenimi barvami je danes okužen ves Maribor. Ta kužna bolezen je zelo nalezljiva, prime se v Mariboru vsakogar: branjevke, polirja, arhitekta. Omamila nam je celo nekega našega vrlega arhitekta in se pojavila že na desnem bregu Drave.

Imamo pa v Mariboru še dve strašno okuženi stavbi: Vlahovičevo hišo in Karla Wezjaka hišo, na voglu Aleksandrove in Cankarjeve ceste. Še nekaj takih »Hitlerskih braunhausov«, pa bo štajerski Meran kaj kmalu izgubil svoje meranstvo. Omenimo še lahko nekaj biserov iz polpretekle dobe: Obrežna stavba pri Treh ribnikih, pritlično rogovilo na voglu Aleksandrove in Kopališke ulice, javna stranišča, s katerimi se lahko postavimo.

Po najnovejših delih, ki se vršijo v okolici kolodvora, je sklepati, da se namerava z regulacijo našega mesta nadaljevati po dosedanjih smernicah.

Našteli smo v glavnem nekatere bisere mestne arhitekture v Mariboru in pozivamo njih skrite, toda čuvene ustvaritelje na dan, da se nam predstavijo.

Maribor.

Splošna delavska zveza, podružnica Maribor sklicuje za **nedeljo, dne 30. oktobra ob pol 10. uri** v dvorani Delavske zbornice

STROKOVNO ZBOROVANJE

z dnevnim redom:

1. za uvedbo 40 urnega delovnika,
2. za uvedbo zakonite zaščite stanovanjskih najemnikov in maksimiranja najemnin.

Delavke, delavci in nameščenci, pridite polnoštevilno!

Odbor.

Ustanovitev Pomožne akcije za siromašne sloje v Mariboru. Minuli četrtek se je vršila na povabilo mestnega načelstva seja mestne Pomožne akcije za podpiranje siromašnih slojev. Na seji je bil sprejet pravilnik, ki predvideva delokrog te socialne ustanove, ki se skrajšano imenuje P. a. — Kakor predvideva pravilnik, je Pomožna akcija ustanovljena za dobo izrednih gospodarskih razmer in sestoji iz širšega in ožjega odbora, ki jima načeluje mestni načelnik ter iz okrajnih odborov. Te odbore tvorijo zastopniki mestnega občinskega sveta, mestnega socialno-političnega odseka, člani ubožnega sveta, člani mestnega mladinskega sveta, člani komisije za podpiranje brezposelnih, po en zastopnik strokovnih organizacij in dobrodelnih društev. Slično so sestavljeni tudi okrajni odbori, ki jim načeluje okrajni, oziroma mladinski predstojnik. Upravne in tajniške posle P. a. vrši mestni socialno-politični urad, denarno poslovanje pa ločeno mestna blagajna. Do pomoči, oziroma do podpor v blagu, živežu in kurivu, v nujnih primerih tudi plačila najemnine, so upravičene v Maribor pristojne siromašne družine in osebe, ostali pa le, **če so na razpolago sredstva in če bivajo v Mariboru nepretrgoma vsaj 6 let.** Slednje se bo podpiralo le v slučaju, da ni možnosti podpiranja, oziroma da se je izčrpala možnost podpiranja na račun domovinskih občin. P. a. bo **pričela takoj z delovanjem ter se bo v najkrajšem času obrnila na občane za prispevke.** Toplo priporočamo vsem funkcionarjem svobodnih strokovnih organizacij in delavskih kulturnih društev, da po svojih močeh kar najbolje podpirajo delovanje te potrebne ustanove.

Poziv vsem brivskim pomočnikom in lasničarkam. Na sestanku, dne 6. oktobra 1932 navzoči brivski pomočniki in lasničarke smo na poziv predsednika mariborske Strokovne komisije s. Petejana sklenili, da bomo nemudoma začeli z delom za organizacijo. Sedaj je skrajni čas, da započeto akcijo izvedemo do konca. Tisti, ki se izogibljejo organizacije, se bodo še bridko kesali. Naj nihče ne misli, da mu zato, ker ima stalno mesto, ni treba organizacije. Prišel bo čas, ko se bo na svoji koži uveril o strašni zmoti, v kateri je živel. Časi so resni, stalnost službe visi v zraku in gospodarska kriza z vsemi svojimi zli posledicami tepe tudi nas pomočnike in pomočnice iz brivske in lasničarske stroke. Naj nikomur ne bo žal za par dinarjev, ki jih da mesečno za organizacijo; ta denar nam bo enkrat nosil bogate obresti. Vsi v organizacijo! Prijave sprejema: Brandstätter, Taborska 12, dnevno od 12. do 2. ure popoldne. — Za vplačilnico: France Knez.

Tožba postajenačelnika g. Štefina proti železniškemu uradniku R. Tumpeju. V soboto,, dne 29. okt. t. l., se bo vršila pri okrajnem sodišču v Mariboru v sobi št. 15 zanimiva razprava v tožbi postajenačelnika mariborskega glavnega kolodvora g. Štefina proti železniškemu uradniku g. Rudolfu Tumpeju radi prestopka žaljenja časti. Razprava bo seveda javna in ima vsakdo pristop. Začetek razprave je ob pol 10. uri.

Predavanje »Svobode«. V sredo, dne 2. novembra, priredi podružnica »Svobode« v Mariboru svoje tretje predavanje v tej sezoni, ki se bo vršilo v predavalnici Delavske zbornice, Sodna ulica 9/II. Predaval bo s. prof. Stupan o temi »Delavstvo in leto 1848«.

KNJIGE CANKARJEVE DRUŽBE so že vse dotiskane in pripravljene za razpošiljanje! Samo ENA se je nekoliko zakasnila, toda ne po krivdi odbora ali uredništva — radi tega bo mesto Are Grabeljškovega »Štrajka« izšla druga. — Kdor še ni član, naj takoj pristopi. Bodimo vsi, ki smo sodrugi, člani Cankarjeve družbe, vkljub vsemu . . .

CANKARJEVA DRUŽBA.

Shod stanovanjskih najemnikov. Društvo stanovanjskih najemnikov v Mariboru sklicuje za nedeljo, dne 30. t. m. ob ½11. uri dopoldne v dvorani Narodnega doma shod stanovanjskih najemnikov. Na ta dan se bodo tudi v ostalih krajih naše države vršila protestna zborovanja stanovanjskih najemnikov.

Proslavo čehoslovaškega državnega praznika priredi Jugoslovansko-čehosl. Liga v Mariboru v nedeljo, dne 30. oktobra ob 10. uri v veliki dvorani pivovarne »Union« ob udeležbi zastopnika Čehosl.-jugosl. Lige v Brnu in konzula ČSR v Ljubljani ter sodelovanju mariborske vojaške godbe. Vstopnina prosta.

Rok za prijave za odmero zgradarine poteče v pondeljek, dne 31. t. m. Kdor bi prijave ne vložil pravočasno pri davčni oblasti, bo kaznovan v iznosu 3% odmerjenih davkov.

Zopet tatvina dvokoles. Minulo sredo je bilo iz veže poslopja OUZD ukradeno zopet dvoje dobro ohranjenih dvokoles, last dveh brezposelnih delavcev. Okradena delavca sta se zglasila v okrožnem uradu radi potrdila o članstvu, katerega sta morala predložiti pri borzi dela za izplačilo brezposelne podpore. Ker se pogosto opaža, da tatovi dvokoles zlasti v poslopju okrožnega urada kaj radi vršijo svoj nečeden posel, priporočamo g. upravitelju, da nemudoma nastavi morda brezposelnega delavca, ki bi proti mali odškodnini čuval kolesa v veži. Prepričani smo, da bi vsak kolesar rad žrtvoval 50 para ali pa en dinar za čuvanje kolesa. Tudi na sodišču so si pred kratkim pomagali na ta način, da so nastavili čuvaja za kolesa.

Društvo za podpiranje revnih otrok priredi ob priliki 10 letnice svojega obstoja dne 20. novembra otroško prireditev v Unionski dvorani. Ostala društva se naprošajo, da tega dne ne prirejajo drugih prireditev.

REPERTOAR.

Četrtek, 27. oktobra ob 20. uri: »Friderika«. Red C.

Petek, 28. oktobra: Zaprto.

Sobota, 29. oktobra ob 20. uri: »Trije vaški svetniki«. Znižane cene.

Iz mariborskega gledališča: Z največjim zanimanjem se pričakuje premiera zgodovinske drame Bratka Krefta »Celjski grofje«, ki bo koncem prihodnjega tedna. V tej drami je razvoj dogodkov ob času poslednjih Celjskih grofov orisan povsem drugače kot v sličnih dramah Jurčiča, Župančiča in Novačana ter je Bratko Kreft pred vsem skušal ovreči trditev, da so bili celjski grofje nekaki jugoslovanski heroji in da so snovali jugoslovansko državo. Režira J. Kovič, zaposlen je ves moški dramski ansambl ter Kraljeva in Starčeva.

Delavci in nameščenci jedo samo v Javni kuhinji na Slomškovem **trgu** št. 6.

Vse, kar rabite za pisarno, kupujte v trgovini Ljudske tiskarne d. d., Slomškov trg 6

Akademija

delavskih kulturnih društev v Mariboru se bo vršila v soboto, dne 12. novembra t. l. ob 20. uri v veliki dvorani „Union“.

Opozarjamo na to prireditev vse delavce in nameščence ter prijatelje del. kulturnega gibanja!

Dr. Avg. Reisman:

Delovno pravo.

(Iz predavanja o novem obrtnem zakonu v Strokovni komisiji v Mariboru.)

(Konec.)

Literatura (spisi) za Delovno pravo.

Za razumevanje delovnega prava v novem obrtnem zakonu in drugih naših socijalnih zakonov, je treba poznati tudi zakonodajo o Delovnem pravu v ostalih državah. Najboljša nam je zakonodaja v Avstriji in Češkoslovaški, ki je skoro enaka in temelji na podobnih socijalnih in gospodarskih razmerah. Vedno bolj pa se ta zakonodaja vsled prizadevanja Mednarodnega urada dela v Ženevi izenačuje in izdaja vsled tega ta zavod tudi krasne publikacije, v katerih prinaša leto za letom zakone in naredbe po raznih državah iz delovnega prava. To delo je tem potrebnejše, ker je delovno pravo v mnogih državah šele v prvih štadijih razvoja.

Strokovnim organizacijam, knjižnicam delavskih društev in raznim socijalnim zavodom bi bilo toplo priporočiti, da si nabavijo čim več takšnih knjig.

*

Priporočal bi sledeče:

1. Slovenske:

V slovenščini je doslej oral ledino delovnega prava edino mladi sodnik *dr. Stojan Bajič*, ki pravkar piše tudi komentar k Delovnemu pravu. Istočasno se tiska v Zagrebu komentar o pomožnem osobju odvetnika *dr. Ivo Politea*. (Pisano okt. 1932.) Izšlo je že:

Dr. Stojan Bajič:

»Nameščensko pravo«, založila Zveza društev privatnih nameščencev, Ljubljana 1932.

»Izvršba na prejemke zasebnih nameščencev.«

»Delovno pravo v novem obrtnem zakonu.« »Slovenski pravnik« št. 5.—6. 1932.

»Odpovedi po novem obrtnem zakonu.« »Organizator« 1932, št. 3.

2. češke:

Pracovnši právo: Mesečnik za razlaganje delovnih in socijalno-zavarovalnih zakonov, ki ga izdaja Strokovno udruženje češkoslovaško, Praga II.

Dr. Kotek Josef: Příručka pracovního práva. Praga. Str. 479.

Archiv Pracovního a sociálně pojištovacího práva. Praga.

Průmyslove Praktikum: Knjižice v obliki brošur, ki jih izdaja tiskarsko podjetje češkoslovaških industrijcev, Praga I. Izšle so med drugim knjižice:

a) O poměru pracovnim, dr. Hatlak, b) O učnich, dr. Hatlak, c) Placena dovolena, Dr. Polak itd.

3. Mednarodno delovno pravo:

»Internationales Arbeitsamt: Gesetzreihe. Ženeva: Prinaša v letni zbirki najvažnejše zakone in naredbe raznih držav iz delavske zaščite v angleščini, francoščini in nemščini. Stane letno 40 sfr., lahko pa se naročijo tudi posamezni zvezki.

Internationales Arbeitsamt: Internationale Sammlung der Arbeitssprechung: Razen zakonov in naredb je začel Mednarodni urad dela v Ženevi leta 1926 izdajati pod gornjim naslovom tudi najznačilnejše principijelne razsodbe raznih držav iz delovnega prava. Sodelujejo odlični univerzitetni profesorji, sodniki in advokati iz Anglije, Francije, Italije in Nemčije. Take razsodbe bodo dobrodošle zlasti pri nas, ker še za določbe novega obrtnega zakona nimamo nobene judikature.

Internationale Rundschau der Arbeit: Isti Mednarodni urad izdaja pod gornjim naslovom še mesečno revijo, v kateri objavlja zlasti organizacijo delovnih sodišč.

4. Avstrijsko in češkoslovaško delovno pravo:

Sammlung arbeitsrechtlicher Entscheidungen: To zbirko odločb iz delovnega prava izdaja že 10. leto ministrstvo pravde na Dunaju ob sodelovanju zbornic v založbi C. Ueberreiter, izhaja mesečno.

Die sozialpolitische Gesetzgebung in Oesterreich: Das Arbeitsrecht: Delavska zbornica na Dunaju izdaja pod gornjim naslovom od leta 1927 naprej knjige socijalne zakonodaje. Kot prva je izšla knjiga »Das Arbeitsrecht«, kot dvanajsta: *»Handbuch arbeitsrechtlicher Gesetze und Entscheidungen«*, dr. Karl Wenzel.

Dr. Fernegg Rudolf: Handbuch des Arbeitsrechtes, str. 1053, Praga, Gesetzesausgabe Prager Archiv.

Dr. Adler Emanuel: Das Angestellten- und Arbeiterrecht. Str. 1012. Manz, Dunaj.

Dr. Wenzel Karl: Handbuch arbeitsrechtlicher Gesetze und Entscheidungen. — Wiener Volksbuchhandlung. 1932. Str. 392.

Dr. Pokorny R.: Das gewerbliche und häusliche Arbeitsrecht. Tagblatt-Bibliothek, Dunaj.

Celje.

Tečaj za onduliranje. Celjska podružnica saveza brivskih in lasuljarskih pomočnikov bo priredila v najkrajšem času trimesečni tečaj za železno ondulacijo, ki se bo vršil dvakrat tedensko v prostorih Delavske zbornice. Ta sklep podružnice je treba prav toplo pozdraviti, kajti baš brivska obrt je najbolj navezana na modne spremembe in oni pomočniki in pomočnice, ki ne korakajo z razvojem, tudi ne najdejo primernih služb. Kakor smo informirani, namerava ta agilna podružnica organizirati tudi razna strokovna predavanja, kar je treba toplo pozdraviti. Ker se bo tečaj in predavanja začela v najkrajšem času, naj se oni pomočniki in pomočnice, ki se za stvar interesirajo, zglase pri tov. Josipu Kučanu, kjer bodo dobili vse nadaljnje informacije.

Dramatični odsek »Svobode« je zbral dosedaj že 32 igralcev in igralk, kar kaže velik interes celjskega delavstva za dramatično umetnost. To rekordno število pa tudi jamči za lepe uspehe. Zaenkrat se poučuje v dramatičnem tečaju kolektivne govorne vaje. V najkrajšem času se bo pa pričelo s študijem Cankarjeve igre: »Pohujšanje v dolini šentflorjanski.« Tečaj poučuje s. Bogomir Skoberne s poznano temeljitostjo in preciznostjo, kar nam garantira, da bodo dobili igralci temeljite znanstvene podlage, ki je edina garancija za dobro, duhovito in pravilno podajanje igre. Novi člani se še sprejemajo vsak četrtek in ponedeljek ob 8. uri zvečer v Delavski zbornici. Člani in članice »Svobode« in tudi drugih delavskih organizacij, ki imajo veselje do dramske umetnosti in ki žele v tej stroki pridobiti temeljitega znanja, naj se torej zglase še pravočasno, dokler se poučuje še teorijo, ki je kakor rečeno fundament nadaljnjih uspehov.

Pred novimi zapletljaji na Jesenicah?!

(Dva velika članska sestanka SMRJ.).

V nedeljo, dne 16. t. m. sta se vršila dva velika članska sestanka Saveza metalskih radnika, dopoldne v Del. domu na Savi, popoldne v podružnici Del. doma na Javorniku.

Dopoldanski sestanek je vodil s. **Čelešnik,** ki je referiral tudi k prvi točki, o intervencijah. Zaradi premoga je bil pri gl. ravnatelju Nootu, ki se sklicuje na predsednika KID Westna in ta se spet sklicuje na pisano kolektivno pogodbo. Zadeva je še v teku. Ali od SMRJ napravljeni indeks cen kaže, da so se življenjske potrebščine od maja tl. **do oktobra podražile za najmanj 15%.** Zdaj je v tovarnah KID dobra konjunktura in članstvo SMRJ mora biti strnjeno, da doseže izboljšanje svoje kupne moči, ki je zaradi povišanja cen padla za celih 15%.

K tej točki se je razvila živahna debata, v kateri so govorili mnogi sodrugi in je bil med drugim tudi prečitan indeks cen oz. najskromnejših potreb petčlanske delavske družine.

Za tem je poročal s. **Jurij Jeram** o celotnem položaju delavstva KID in sploh. Ugotovil je, da je sedanja nekakšna mlačnost delavstva povsem razumljiva, kajti delavce je zdaj pograbil tempo novih strojev. Nikakega odmora nimajo več, nikakega počitka, samo delo in delo. Polnih osem ur neprestanega dela, ki mu določa tempo stroj, izmuči delavca tako, da pozabi sam na sebe in na svoj ter svojih sodrugov beden položaj. Intenziteta dela zelo narašča in njej primerno narašča tudi storitev. Martinova peč je nekdaj požrla po 15 ton materiala, danes ga požre 30. Dasi je pa produkcija narastla, so se mezde absolutno in relativno znižale. Tempo krajša delavčevo življenje in zdravje. Primer: smrt pri delu v tovarni delavca Lebarja, ki se je zgrudil ob delu. In ta tempo ni dovolil niti trenutka, da bi njegovi tovariši ustavili delo za nekaj minut v spomin in počastitev padlega borca. Delo je šlo naprej, kakor da bi se nič ne zgodilo, ko je ležal mrtvi Lebar v delavnici in ko so ga nesli iz nje. Pri tem so najbolj prizadeti obrati: valjarna, martinarna, žičarna in hladnodelna valjarna. Glavni zaupnik bo povedal pozneje, kaj se zdaj v tovarni godi, in treba bo storiti vse, da se to prepreči. Organizirani nismo proti tovarni, marveč v glavnem proti nevednosti. **Največja moč na svetu sta zavednost in solidarnost delavstva.**

Zatem je bilo soglasno sklenjeno, **da organizacija začne boj za izboljšanje delovnih pogojev in za povišanje kupne moči delavstva.**

Pri drugi točki sta poročala s. **Čelešnik** in glavni zaupnik s. France **Mohorič** o pritožbah iz tovarne. Tu se pričenjajo razmere, ki jih doslej Jeseničani niso bili vajeni. Evo jih:

Cevarna: V tem oddelku zahteva KID, da bi se delalo nadure brez nabitka 50%. Intervencija je uspela, vendar se hoče KID z dopusti enkrat na teden po en dan za to maščevati.

Martinarna: Tu obratovodja kar ignorira obratnega zaupnika. Pravi, da veliko rajše govori z vsakim delavcem posebej, če mu ni kaj prav in da se tako najboljše dogovori. Tega se ne sme dopustiti, ker ima to gotov namen. Prišla je odredba, da morajo martinarji poleg svojega dela pri vročih pečeh še izkladati in nakladati vagone z materialom za martinarno (mangan, magnezit, apno itd.). Delavci se bodo uprli, ker vendar ne morejo prepoteni in vroči ven na dež in sneg. In to tudi ni njih delo. Ko je bila pri ravnateljstvu deputacija, so jo odklonili češ, kar je napisano drži in veseli bodite, da imate delo. Nekega preddelavca iz martinarne so zaradi neke granate, ki so jo dovedli med staro železo v martinarno in je ta ni odstranil, kazensko prestavili na »prostor«, dasi je on absolutno nedolžen. Trije ali štirje mojstri so imeli že prej opravka s to granato, in ko je prišla na konec na njih ukaz in vednost, je pa kaznovan zadnji. Absolutno bo treba z vsemi močmi zahtevati popravek te krivice, že zaradi načela.

Zavijalnica: Ko so delavke želele angleško soboto, t. j. da bi začele ob sobotah z delom prej, se jih je zavrnilo: vesele naj bodo, da delajo. Ko je bila intervencija zaradi popravila tal, se je dobilo odgovor: delavstvo tla ne brigajo. Če se bo pa zgodila kakšna nesreča, bomo pa odgovarjali mi. (Kaj, šele po nesreči?).

Obrat prostor-Pohila: Tu so dobili delavci reverz za 4-tedensko delo, zasilna dela za brezposelne. Zaenkrat še delajo in skušalo se bo doseči, da bodo delali stalno vsi.

Javornik: Tu je bilo sprejetih 12 delavcev, reduciranih v obratu Dobrava, ki so morali podpisati reverz, **s katerim se zavezujejo, da bodo v slučaju neposlušnosti in v slučaju, da bi ne hoteli sprejeti dela, ki jim bo ukazano, brez odpovedi odpuščeni** (ali bo morda Haag razsojal?). Dalje je bilo sprejetih 41 delavcev, ki so se vrnili od vojakov itd., od tega 37 Javornik, 4 v cevarno. Dasi so družinski očetje še brez posla, so vzeli dva povsem nova.

Obrat Dobrava: Tu je bilo reduciranih 63 delavcev in 12 poslanih na Javornik. Skupno 75. Za 20 jih še čakajo. Priporoča se, da pridejo v pondeljek ob 7. uri na Javornik, kjer bo tvrdka Slograd začela z gradbo valjarne za fino pločevino. Pogoji so sledeči: Mezda 3—4 Din na uro. Delavnik deseturni. Prvi mesec na poskušnjo. Potem pa vsak pondeljek odpoved na 14 dni. Od enega ponedeljka do druge sobote si v odpovedi. Če to soboto ne dobiš knjižice in nastopiš spet v pondeljek, ti je kar avtomatično odpovedano za drugo soboto. **Na ta način je delavec v stalni odpovedi in nikdar ne ve, kako dolgo bo še pri delu.** To je nova duševna tortura.

Žična valjarna: Tu je bil pregledan akord, vložena je bila spomenica za povišanje akorda in **imeli smo poln uspeh.** Dosegli smo 0.38 Din poviška pri 100 kg železa ali do 4 D na šiht. To je do 100 Din na mesec.

Pohila: Oni, ki so bili kot brezposelni sprejeti pod vodstvo prostora, so zdaj razdeljeni na razne obrate. Vendar se jim skuša dajati mezdo obrata, v katerem delajo, namesto mezdo, ki je pod vodstvom obratovodje Pohile, t. j. od 38—40 D. To je proti določbam kolektivne pogodbe in treba bo resno iti na delo, da se to omalovaževanje odpravi. Vsakdo mora dobiti mezdo obrata kjer dela, ne pa pod čigar nadzorstvom je.

Torej začenjajo se ukrepi nekakšne železne pete, ki jih je treba zlomiti že od početka. Ali kdo bo to zlomil: **Edino enotnost, zavednost in solidarnost delavstva.**

S. **Ažman** je naglasil zatem še organizacijske stvari.

Po zaključni besedi s. **Jerama** je bil shod ob ¾1. uro popoldne zaključen.

Popoldne ob 3. uri se je vršil drugi članski sestanek na Javorniku pod vodstvom s. **Pukla.**

K prvi točki je poročal s. **Jeram,** k drugi, ker ni bilo glavnega zaupnika, s. **Cv. Kristan,** dalje je poročal s. **Ažman** in v debati je govorilo še več sodrugov.

Oba članska sestanka sta pokazala, da jeseniški kovinar noče kloniti in hoče delati za pošteno plačilo in pod poštenimi pogoji.

Zato vsi v SMRJ. In strnite vrste.

Novi ravnatelj mednarodnega urada dela Butler se je mudil minuli teden na Poljskem in v Pragi. V obeh deželah je imel posvetovanja zaradi revizij in ratifikacij raznih delavsko-varstvenih konvencij. Iz Prage, kjer je ostal tri dni, je odpotoval zopet v Ženevo.

STAVBENA, KONZUMNA IN GOSTILNIŠKA ZADRUGA

„DELAVSKI DOM“

V TRBOVLJAH R. Z. Z O. Z.

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po čistih 6% od dne vloge do dne dviga. Ima 3 delavske domove, 2 v Trbovljah, kakor tudi 3 prodajalne in 2 gostilni v Trbovljah in 1 prodajalno in gostilno v Senovem pri Rajhenburgu, v katerih se oddaja blago najboljše kvalitete po najnižjih cenah. Član te zadruge lahko postane vsak, ki vplača delež in vpisnino; delež znaša Din 50·—, vpisnina Din 2·50.

NAČELSTVO.

Tivar obleke

Lastna izdelava blaga in podloge nam omogočuje nuditi

TIVAR OBLEKE

za gospode, dečke in otroke najboljše kakovosti po najnižjih cenah!

CENA OBLEK ZA GOSPODE . . . . . Din 190·—, 240·— do 750·—;

ZA DEČKE: . . . . . Din 200·— do 330·—;

GAMBETA OD 11 DO 14 LET: . . . . . Din 210·— do 270·—;

MORNARSKA OBLEKA OD 3 DO 10 LET: . . . . . Din 130·— do 150·—;

OBLEKA ZA OTROKE OD 3 DO 10 LET . . . . . Din 110·— do 270·—;

RAGLAN: . . . . . Din 320·— do 650·—;

HLAČE: . . . . . Din 90·— do 180·—.

Obiščite naše prodajalce v Mariboru:

Jakob Lah, Glavni trg 2

in Veletrgovina

H. J. Turad, Aleksandrova c. 7

pa se bodete uverili o resničnosti naših navedb, Prost ogled, ne da bi se sililo k nakupu! Pazite na zaščitni znak in tvorniško ceno!

Pazite se pred ponaredbami!

Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Josip Ošlak v Mariboru. — Za konzorcij izdaja in urejuje Viktor Eržen v Mariboru.